

uspehe, ki jih je dosegla v politiki. Ko bi se vsi stanovi hoteli že vendar postaviti na to stališče, kakor se je postavila duhovščina, da zlorablja svojo službo v politične namene, kje bi bili že danes!

In to taktiko priporočamo učiteljstvu. Učitelj, ki ne postopa tako brezobzirno, ki ne parira vsakega nasprotnikovega udarca takoj, tak učitelj je našemu ljudstvu le pol-moža, ki ne ve dosti več, kakor ve ono, ki se ne upa več, kakor se upa ono. Tak učitelj izgine popolnoma v ljudstvu, preko njega gre ljudstvo na vsakdanje delo in ne sme se čuditi, ako tak učitelj ne dobi dovolj posluha za svoje zahteve, da naleti le povsod na gluhe in slepe ljudi.

In dovolj žalostno je, da se ravno med učiteljstvom dobi še nekaj takih, ki gredo rajši slepo s svojimi načelnimi nasprotniki, iz gole sebičnosti, zaradi momentane, osebne koristi, namesto da bi ostali v vrstah svojih tovarišev, ki se bojujejo za obči blagor, ter se pokazali značajne može. — Toda ti „značaji“ naj bodo prepričani, da jih vrže njih zaveznik takoj med staro šaro, kakor hitro bo videl, da jih ne potrebuje več.

Naša parola bodi: neustrašeno v boj kakor pravi možje in značaji, zakaj samo to nam prinese boljše bodočnost!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodenosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

== registrovana zadruga z omejenim jamstvom. ==
Promet do konca sušca 1907 K 38.118.65.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

† Nadučitelj Francišek Pápa.

Dne 11. marca t. l. zvečer ob polu 9. uri se je hipoma raznesla vest, da je nenadoma umrl, zadet od srčne kapi, nadučitelj Francišek Pápa. Po zdravniških izrekih ni bilo pričakovati ozdravljenja, a tako nagle smrti se ni nadejal nihče. Pokojnik je trpel na zapnenju aorte. Že davno potreben miru in počitka, osobito še, ker je bil lahko vznemirljive narave, je

Moji napor, uspehi in neuspehi.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Kako sem imel smolo baš pri tem založniku glede slovenskega atlanta, to sem že omenil. Nevšeč mi je bilo še bolj, da sem mu bil neki Pokornyjev priredopis brezuspešno poslovenil. Ta svoje dni sloveči pisatelj je spisal „Naturgeschichte“ za četrti, peti (ali celo šesti) razred ljudske šole v enem zvezku. Ni bila še knjiga potrjena od ministrstva, že sem se lotil njene prevajanja, ker sem se za trdno nadejal, da bo potrjena. Jaz obračam, minister pa obrne. Referent ni bil več tistih nazorov kakor pred petimi ali osmimi leti, ko so se priporočale tudi knjige za realije v ljudskih šolah, marveč ravno nasprotnih nazorov, češ, takih knjig ni treba v ljudskih šolah.

Zaradi teh načelnih razlogov ni bil nemški original potrjen, in zaradi tega nepotrjena tudi ni hotel Tempsky založiti mojega slovenskega prevoda.

V slovenskih ljudskih šolah imajo za nemški jezik posebne učne knjige, v tržaški okolici jih imajo za laški jezik in v nemških ljudskih šolah na Češkem imajo tudi c. kr. učne knjige za češki jezik. Za slovenski jezik, kot predmet na nemških

vendar še pohajal v šolo do novega leta, dokler mu ni zdravnik brez ovinkov povedal, da se lahko hipoma zgrudi v šoli. Potem je nastopil šestmesečni dopust, a ga užival komaj dva meseca. Dan pred smrtjo je bil še v družbi in poudarjal, da se počuti boljšega, kar mu je moral tudi vsakdo potrditi. Kdo bi mislil, da bo po preteku štirindvajsetih ur ležal na mrtvaškem odru. Sicer je pa smrt kar hipoma nastopila. Govoril je še s svojima sinovoma in se tisti trenutek zgrudil mrtev. Bil je svoji rodovini najskrbnejši oče, kar je splošno znano.

Pokojnik se je porodil 18. marca 1850. leta v Tržiču na Gorenjskem. Po dovršeni ljudski šoli je vstopil v ljubljansko realko ter dovršil štiri realne razrede, nakar je vstopil v učiteljsko. Kot 18 letni mladenič je prebil v Ljubljani izkušnjo učne usposobljenosti. Služil je potem kot podučitelj v Starem trgu pri Ložu, kmalu pa je prišel kot učitelj v Kočevje, kjer je postal tudi nadučitelj in voditelj ondotne deške ljudske šole. Leta 1880. je bil v enaki lastnosti prestavljen v Metliko. Štiri leta pozneje, namreč 1884. leta, pa je bil imenovan za nadučitelja v Škofji Loki, kjer je deloval do svoje smrti, torej 23 let.

Pogreb se je vršil 13. marca. Bil je naravnost veličasten; učenci deške šole, zunanja uršulinska šola, uradništvo in meščanstvo, pokojnikovi tovariši in tovarišice: razvila se je nepregledna vrsta občinstva. Poleg polnoštevilno zastopanega učiteljstva kranjskega okraja so prihiteli tudi tovariši iz drugih okrajev. Zbor učiteljskih pevcev je kot zadnji pozdrav svojemu tovarišu zapel dvoje milih žalostink. Počivaj v miru in uživaj onkraj groba mir, ki Ti ga svet ni mogel dati!

Goriški kateheti.

Goriški deželni zbor je brez ugovora sprejel v seji dne 16. pret. meseca po šolskem odseku predlagano izpremembo § 6. zakona z dne 28. februarja 1890 glede nagrad za poučevanje verouka na javnih ljudskih šolah.

Ta paragraf ima sedaj tako besedilo:

„Stalne plače posebnih učiteljev veronauka se urede po predpisih, veljavnih za službene prejemke posvetnih učiteljev dotične šole in za upokojitev teh učiteljev ter za preskrbnine preostalim. — V kateri obstoječih plačilnih razredov se ima uvrstiti poseben učitelj veronauka, ki se namesti s stalno plačo na javnih ljudskih šolah, odločuje glede na važnost dotične šole

ljudskih šolah sem bil pa jaz po vzorcu čeških knjig pripravil v rokopisu slovenske vadnice za nemške šole. Bamberg je bil pripravljen, da jih založi, če vlada poprej rokopis potrdi. Ali vlada tega ni storila.

Kakor mojster in rokodelčič, brez dobrega orodja nič ne moreta opraviti, tako se tudi učitelju in učenca brez učil in brez samoučil slabo godi. To sem izprevidel koj, ko sem začel učiteljevati v prehodni dobi iz stare šole v novo šolo v letih 1869, 1870, 1871 itd. Takrat niso imele šole nič učil, učitelji nič pomočkov za raznovrstno nazorno poučevanje in učenci tudi veliko premalo samoučil.

Učitelji so si pomagali s tem, ko so hoteli eni in drugi predmet nazorno poučevati, da so iskali slike v ilustrovanih časnikih in knjigah, ki so pa takrat bili redki. Učenci so imeli pa nakakšnih „tekah“ slabe živalske ali druge slike z nemškim tekstom ali še brez tega, kar je bilo enako malo ali nič vredno.

Učitelji, iznajdljivi in vneti za napredek, kakršen je bil n. pr. Stegnar v Idriji, so tudi sami risali ali na drug način izdelovali učila, recimo risarske predloge, zemljevide in dr. Če tudi je bilo v letih 1869.—1872. kaj malo učil in samoučil,

deželna šolska oblast sporazumno s pomnoženim okrajnim šolskim svetom. — V slučaju, da deželna šolska oblast in pomnoženi okrajni šolski svet ne soglašata, odločuje minister za uk. — V pokojnino se uračuni stalno nameščenim posebnim veroučiteljem tudi začasna službena doba, ako sledi tej nepretržna službena doba. — Ako morajo posebni učitelji veronauka s stalno plačo poučevati veronauk na javnih ljudskih ali na mestnih šolah, se enačijo glede plač učiteljem mestnih šol.

K temu pripominja „Edinost“:

Tukaj so sli slovenski poslanci Lahom zopet na led; oni gotovo niso dobro proučili tega načrta, ker bi bilo drugače nemogoče, da bi bili sprejeli zadnji odstavek. Ta zakon je napravljen edino-le za Lahe in še posebej za mestne katehete v Gorici, zakaj v slovenskem delu dežele ni nobenega stalno nameščenega učitelja veronauka!

Da pa sploh laški poslanci ovijajo slovenske ob vsaki priliki okolo prstov, temu je dokaz tudi deželni zakon z dne 14. januarja 1906. V § 3. določa ta zakon, da spada v goriškem mestnem šolskem okraju 5 % učiteljev v I. plačilni razred, v II. 3 % in v III. 2 %; medtem, ko pripada učiteljev, nameščenih po deželi, le 3 % v I. plačilni razred, 4 % v drugi in 3 % v tretji.

Učitelji na dveh meščanskih šolah v Gorici imajo po 2000 K plače, šest kvinkvenij po 200 K in stanarino 500 K. Nihče bi temu nič ne oporekal, ako mesto svoje učitelje dobro plačuje, ako bi jim plačevalo tudi pokojnino. A temu ni tako. Čim je šel mestni učitelj v pokoj, se mu plačuje penzija iz deželnega pokojninskega zaloge, ki mu mora prispevati vsa dežela.

Po § 11. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869 mora priti na eno učno osebo do 80 učencev. Koliko učencev prihaja pa na goriških mestnih šolah na eno učno osebo? Na ljudskih šolah komaj po 40, na meščanskih se jih pa lahko sešteje na prste obeh rok! In vendar ustanavlja mesto vedno nove razrede, ako je spraviti kak „Protektionskind“ pod streho. Dokaz temu, ustanovitev druge meščanske šole.

Zakaj se pa v slovenskem delu dežele ne ustanovi nobena meščanska šola, ko bi imela biti vsaj v vsakem okrajnem glavarstvu?

vendar so hoteli ljubljanski učitelji o priliki nekega zborovanja že 1871. l. priredili malo razstavo, pri kateri je bil duša omenjeni tovariš.

Da bi bila midva ubožne šole in siromašne učence še bolj preskrbela z učnimi pomočki sva ustanovila že v Idriji društvo „Šola“, ki se je pozneje v Ljubljano preselilo in prekrstilo v „Narodno šolo“, v društvo, ki bo kmalu staro 40 let.

V letih 1870.—1875. smo imeli od raznih založnikov in tvornic papirja na razpolaganje le pisanke in risanke z nemškimi napisi. Nihče ni imel srčnosti, da bi to prepotrebno šolsko blago založil s slovenskimi napisi.

Le Winiker v Brnu je založil in realni profesor Lesar poslovenil pisanke s slovenskimi predpisi, a te so bile bolj za domačo kakor za šolsko rabo.

Ker ni hotel nihče založiti pisank in risank s slovenskimi napisi, sem storil to jaz, ko sem bil nadučitelj v Ljutomeru in prodajal to blago ondi in nekaj let še v Krškem. Toda v letih 1880 in dalje so bili tudi slovenski in drugi knjigotržci toliko pogumni, da so začeli zalagati in prodajati tako slovensko blago, ki se je moralo pa pred razprodajanjem predložiti v potrjenje deželnemu šolskemu svetu.

Po zadnjem odstavku navedenega zakona poučujejo učitelji veronauka ta predmet lahko na ljudskih ali mestnih šolah, plačo pa dobivajo učiteljev mestnih šol. Takega šolskega zakona ni v nobeni drugi kronovini!

Mi tega dotičnim katehetom ne zavidamo, le čudimo se, kako so mogli naši poslanci sprejeti tak nonsens. Največ se pa čudimo poslancu Berbuču kot načelniku šolskega odseka in kot upokojenemu profesorju, da ni uvidel kam pravzaprav meri ta prememba!

Ko so bili poslanci obeh strank in barv tako radodarni paru mestnih katehetov, bi se smelo pričakovati, da se bodo spominjali tudi učiteljev veronauka na deželi, ki poučujejo skoraj brezplačno ali za malenkostno nagrado. V zahvalo za to preziranje naj pa dotični le pridno agitirajo v smislu svojih poslancev za predstoječe državnozbornske volitve!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

XXXIV. občni zbor „Narodne šole“ se je vršil dne 27. marca t. l. v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Predsednik Anton Razinger odpravi zborovanje in podeli besedo tajniku. Tajnik Jožef Cepuder poroča: Zadnji redni občni zbor „Narodne šole“ se je vršil dne 12. septembra 1904. Leta 1905., na dan 12. septembra sklicani občni zbor se zaradi nesklepčnosti ni mogel vršiti in ostalo je do danes vse pri starem.

Stari, leta 1904. voljeni odbor je opravljal do danes vse društveno poslovanje. V tem odboru so bili: Anton Razinger, predsednik; Jakob Dimnik, podpredsednik; Alojzij Kecelj, blagajnik; Jož. Cepuder, tajnik; Jakob Furlan, Ivan Krulec, Janko Likar, Juraj Režek in Fran Trošt, odborniki. Pregledniki društvenih računov so bili: Fran Gabršek, Luka Jelenc in Janez Levec.

Predlog člana Ažmana, stavljen pri zadnjem občnem zboru, da se poleg Petričevih zvezkov naročujejo tudi Grubbauerjevi zvezki, je bil z večino glasov sprejet in se od takrat postreže vsakemu z blagom, kakršnega želi.

Odbor je imel v tem času štiri seje. Pri prvih se je sklenilo procenite znižati od 25 na 20, ker je slavni deželni zbor že večkrat s svojo podporo izostal. Znanprej nam je sicer dovolil 800 K podpore, a le dovolil, nakazal jih še ni, in naše društvo željno pričakuje onega trenutka, ko bo deležno te dobrote.

Tudi pokojni Jos. Traven se je spomnil blagodušno „Narodne šole“, zato naj ga ohrani vsak član našega društva v

Te korporacije so bile pa takrat precej nemške (še danes!), posebno referent, (n. pr. na Kranjskem deželni šolski nadzornik Pirker), ki se je rad nad tem in onim izpodtikal. Da so bile pisanke več vredne, sem jim preskrbel na zadnji strani zemljevid kranjske dežele in zemljevid Avstro-Ogrske. Risanje in lesorezi za to so veliko stali, a bili so to prvi zemljevidi v slovenskem jeziku.

Pozneje sem hotel, da bi bil Tempsky v Pragi založil za slovenske ljudske šole majhen atlant. Poslovenil sem mu vse karte, kakih 20 in več. Rokopis je Tempsky prej predložil ministrstvu v odobrenje, kar pa se mu ni ugodilo. Dobil ga je menda v roke kakšen German ki se je jezil, da sem slovenil tudi nemška imena, n. pr. München, Breslau, Leipzig, Dresden, Frankfurt itd. zaraditega je bil moj trud zaman.

Dobre šole so sad dobrih učiteljev. Le izobraženi, in to strokovno izobraženi možje morejo biti dobri učitelji. Slovenski učitelji pa pred 40 in 30 leti niso imeli še prilike, da bi se bili mogli v svoji stroki in v slovenskem jeziku dobro izvežbati. Niso imeli še čisto nič metodiških in pedagoških navodil.

(Dalje.)